

Daarnaast was de belasting vanaf haar introductie bedoeld als gatenvuller. Dus stond de benodigde opbrengst steeds voorop en werden de tarieven voortdurend gewijzigd.¹⁶⁾ De vergelijkbaarheid van de jaarlijkse opbrengsten is hierdoor onmogelijk.

De verteringen van de inwoners van Rotterdam vormden de grondslag voor de aanslag. Merkwaardigerwijs werd het daarbij aan de betalers overgelaten om de hoogte van hun verteringen aan te geven. Slechts als een inwoner weigerde zijn kosten voor onderhoud, nut of genoegen te melden, bepaalden de gemeentelijke ambtenaren het bedrag. Zij deden dit op grond van de huurwaarde van het door de betreffende Rotterdammer bewoonde pand, maar dit gebeurde hoogst zelden. De meeste inwoners waren wijs genoeg om hun verteringen zelf op te tellen. Evenmin is het verwonderlijk dat het gemeentebestuur na korte tijd constateerde dat de Rotterdammers lagere bedragen voor onderhoud, nut of genoegen aangaven dan vermoed kon worden op grond van hun ogenschijnlijke verteringen. Hierop besloot de raad al in 1859 tot een herziening van de regeling van de plaatselijke directe belasting, ondanks het tegensputeren van het raadslid mr. J.G. de Bruyn.

De Bruyns protest stoelde op zijn mening dat '(...) slechts $\frac{1}{3}$ van de formulieren foutief ingevuld werd en velen dit (...) dikwerf te goeder trouw (...) deden.¹⁷⁾ Deze onjuistheden waren geen malversaties, maar onbedoelde fouten die voortkwamen uit de verwarring bij veel burgers over het opgeven van '(...) liefdesgaven en onderstand aan bloedverwanten'. Vele burgers, aldus De Bruyn, meenden dat zulke uitgaven eerst van het inkomen afgetrokken moesten worden voordat werd vastgesteld in welke belastingklasse men viel. Door zo te handelen, kwamen de rekenaars in een lagere klasse terecht. Zulke onbedoelde fouten rechtvaardigden, volgens het raadslid, de radicale herziening allerminst.

Zijn betoog vond geen begrip bij de andere leden van de raad. Dit kwam waarschijnlijk vooral door de acute financiële nood van de gemeente Rotterdam. Zo kan althans worden geconcludeerd uit het raadsbesluit, dat inhield dat vanaf 1859 de plaatselijke directe belasting gekoppeld werd aan de personele rijksbelasting. Deze koppeling kan moeilijk anders worden omschreven als een haastige noodoplossing. De raad koos namelijk niet voor de langere en lastigere weg van het exact vaststellen van de uitgaven voor de verteringen van de belastingplichtige inwoners, om daarna de hoogte van hun aanslag vast te stellen. Zo'n procedure had de creatie ingehouden van een precieze belastinggrondslag voor de